MEKON
MEKAN
VE
İLETİŞİM
KONGRESİ

EVRESEL GRAFİK VE (ENVİRONMENTAL GRAPHİC DESİGN) YARATICI ESTETİK ÇÖZÜMLEMELER

Öğr. Gör. Hasan Asan
Doç. Dr. Turan Asan

Öğr. Gör. Hasan Asan

Arel Üniversitesi,
Bilgi Üniversitesi, Kültür Üniversitesi (DSÜ)
hasan.asan@gmail.com

1977 yılında Şanlıurfa'nın Ceylanpınar ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladı. Lisans eğitimini Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Tasarım Bölümünde, Yüksek Lisans eğitimini Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Bölümünde tamamladı. Halen Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Grafik Tasarımı Anasanat Dalında Sanatta Yeterlik eğitimini sürdürmektedir. Çalışma hayatına j. art director olarak başlayıp, art director, creative director olarak devam etti. Aktif olarak birçok markanın tasarımlarını serbest Grafik Tasarımcı olarak devam etmektedir. Halen; Arel Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi, Kültür Üniversitelerinde tasarım dersleri vermektedir. Ayrıca Istock, Fotolia, Can Stock gibi çeşitli image sitelerine tasarımlar yapmaktadır.

Doç. Dr. Turan Asan

İstanbul Topkapı Üniversitesi
turanasan@topkapi.edu.tr

1968 doğumludur. Marmara Ü niversitesi, Resim-iş Bölümü, Grafik Ana sanat dalından mezun olmuştur. Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Grafik Bölümünde Yrd. Doç. Gürbüz Doğan Ekşioğlu danışmanlığında yüksek lisansı çalışmasını tamamlamış, daha sonra Arel Üniversitesi Grafik Tasarım bölümünde Prof. Selahattin Ganiz danışmanlığında sanatta yeterlilik çalışmasını bitirmiştir. Reklam ajanslarında sanat yönetmeni olarak ve çizgi film sektöründe animatör, background artistliği yapmıştır. Beykent Üniversitesinde, MYO, Grafik Bölümünde öğretim görevlisi ve bölüm başkanı olarak görev almıştır. Resim, grafik, mizahi illüstrasyon alanında çalışmalarına devam etmektedir. Bu alanlarda ulusal ve uluslararası birçok ödül kazanmıştır. Doçentliğni 2022 yılında almıştır. Topkapı Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Dijital Oyun Tasarımı Bölüm Başkanıdır.

ÇEVRESEL GRAFİK VE (ENVİRONMENTAL GRAPHİC DESİGN) YARATICI ESTETİK ÇÖZÜMLEMELER

ÖZET

Günümüzde dünya nüfusunun yarısından fazlası kent ve mega kentlerde yaşamaktadır. Bu mega kent insanları her gün, sosyal yaşam alanlarında, parklarında, müzelerinde, caddelerinde, metrosunda, avm'lerinde, hava alanlarında, hastanelerinde kaos yaşanmadan konforlu bir şekilde yaşama katılmaktadır. Bu şehirlerde sistematik yaşantısının sırrı ne olabilir ki? Düşünüldüğünde, küreselleşen dünyada ekonomi, sanat, eğitim, kültür vb. gibi arayışlar nedeniyle ülkelerarası seyahatlerin artmasına yol açmış ve bu misafirlerin yanı sıra, ülke içerisinde yapılan seyahatler ve ilaveten mega kentin yapısı da göz önüne alındığında bir kılavuza ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada bilgilendirme grafiği, yönlendirmeleriyle kaosu ortadan kaldıran bir şehir yaşam kılavuzu haline dönüşmektedir. Bu şehir yaşam kılavuzları, demografik yapıyı, yabancıları ve turistleri de dikkate alarak piktogram, sembol, illüstrasyon, tipografi ve harita olarak tasarlanarak şehrin mekanlarında konumlandırılmaktadır.

Bilgilendirme grafiğinin kılavuzluk fonksiyonu yanı sıra grafik ürünlerin mekanla bağ kurarak bir görsel estetik unsura dönüşmeye başladığı görülmektedir. Bu bağlamda bilgilendirme grafiğini de içerisine alarak çevreyle, mekanla bütünleşen "Environmental Graphic Design (EGD)" Çevresel Grafik Tasarımı anlayışı doğmasına yol açmış yanı sıra bütün dünyada önemli bir yapıya kavuşmaya başlamıştır. Çevresel Grafik Tasarımı, iç ve dış mekanla ilintisi olması nedeniyle mimari, iç mimari, endüstriyel tasarım gibi alanları da ilgilendiren disiplinlerarası bir yapıya evirilmiştir. Dolayısıyla "EGD" bilgi vermesinin yanı sıra görsel mekanla uyumu, estetik olgu, yaratıcı yaklaşım temel çözümlemenin odak noktası olmuştur.

Bu çalışmanın amacı, mega kentlerde yaşayan insanların görsel kılavuzu olan Çevresel Grafik Tasarımın çeşitlerini, tekniklerini, yaratıcı ve estetik çözümleme yöntemlerinin saptanmasıdır. Literatüre dayalı niteliksel ve çözümleyici bir araştırma metodu yanı sıra eserler grafik sanatı ilkeleri bağlamında incelenecektir. Dolayısıyla bu çalışmanın hem grafik sanatı hem de diğer disiplinlerin Çevresel Grafik Tasarımına bütüncül bir yaklaşımla ve bakış açısıyla bakması gerektiğini saptamak ve önemini vurgulamaktadır.

Anahtar kelimeler: çevresel grafik, infografik, piktogram, sembol.

ENVIRONMENTAL GRAPHIC DESIGN AND CREATIVE AESTHETIC ANALYSIS

ABSTRACT

Today, more than half of the world's population lives in cities and megacities. Every day, the people of this mega city participate in life comfortably without experiencing chaos in their social living areas, parks, museums, streets, subways, shopping malls, airports and hospitals. What could be the secret of his systematic life in these cities? When considered, economy, art, education, culture, etc. in the globalizing world. This has led to an increase in international travels due to such searches, and a guide is needed when considering the travels made within the country as well as the structure of the mega city in addition to these guests. At this point, the information graphic turns into a city life guide that eliminates the chaos with its guidance. These city life guides are designed as pictograms, symbols, illustrations, typography and maps, taking into account the demographic structure, foreigners and tourists, and positioned in the spaces of the city.

In addition to the guiding function of the information graphic, it is seen that the graphic products have started to turn into a visual aesthetic element by connecting with the space. In this context, "Environmental Graphic Design (EGD)", which integrates with the environment and space by including the information graphic, has led to the emergence of the Environmental Graphic Design approach, as well as has begun to gain an important structure all over the world. Environmental Graphic Design has evolved into an interdisciplinary structure that also concerns areas such as architecture, interior architecture, and industrial design, as it is related to interior and exterior spaces. Therefore, "EGD" has been the focus of the basic analysis, as well as providing information, its harmony with the visual space, aesthetic phenomenon and creative approach.

The aim of this study is to determine the types, techniques, creative and aesthetic analysis methods of Environmental Graphic Design, which is the

visual guide of people living in megacities. In addition to a qualitative and analytical research method based on the literature, the works will be examined in the context of graphic art principles. Therefore, this study emphasizes the importance of determining that both graphic art and other disciplines should look at Environmental Graphic Design with a holistic approach and perspective.

Keywords: environmental graphic, infographic, pictogram, symbol

ÇEVRESEL GRAFİK VE (ENVİRONMENTAL GRAPHİC DESİGN) YARATICI ESTETİK ÇÖZÜMLEMELER

1. Giriş

İnfografikler metropollerin kalbidir. Şehir hayatından çıkarılırlarsa kaos başlar, yaşam durur. Bu yüzden şehirlerin caddelerini, müzelerini, metrosunu, havalimanı, resmî kurumlarını vb. gibi yerleri tarif etmek üzere, mekanları illüstrasyon, tipografi, sembol, piktogram gibi bilgi içeren infografiklerle donatılmıştır. Küresel dünya düzeni anlayışıyla beraber ülkelerarası ticaret, sağlık, eğitim, iş imkanları gibi ihtiyaçların artması seyahatleri artırmış, yanı sıra aynı nedenlerle kentler arası ulaşımı da beraberinde yoğunlaştırmıştır. Bu infografikler sayesinde metropol hayatına katılan yerli, yabancı turistler ve kentliler stressiz ve konforlu bir şekilde seyahat etmekte ve yaşama katılmaktadırlar.

Metropolleri ve her türlü iç ve dış mekanları yaşanılabilir bir düzene kavuşturan infografiklerin iki önemli özelliğinden bahsedilebilir, birincisi işlevsellik ikincisi ise estetik grafik dilidir. Günümüz metropollerinde kentsel ve mimari tasarım unsurlarının önem kazanması, kentsel kültür ve estetiğinin değişmesine yol açmıştır. Kentlerin, çevresel yaşam için, yapılara ve mekana bakış açısının değişmesi sonucu infografikte yeni açılımlara yol açmıştır. Bu yeni yaklaşımda infografiklerin mekanla uyumu da amaçlanmaktadır. Dolayısıyla mekanla uyumu ilkelenen ve infografikleri de içeren bu yeni oluşum; Çevresel Grafik Tasarımı (Environmental Graphic Design) olarakta adlandırılan alanın doğmasına yol açmıştır.

Çevresel grafiklerin yapısallığı bağlamında mimari, iç mimari ve endüstriyel tasarımla ilişkisi kaçınılmazdır, bu yüzden disiplinler arası bir yapıyı da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada çevresel grafiklerin ne olduğu, uygulama alanları, neler getirdiği, estetiği, yapılarla uyumu ve yaratıcı yönleri irdelenecektir.

2. Mekansal Algı ve İmaj

Mekan olgusu ilkel çağlardan beri farklı bakış açılarıyla ve işlevlerle önemini sürdüre gelmiştir. Günümüzde yaşamsal alanı yanında derin ve felsefi anlamlar yüklenmektedir. Öyle ki; "Gerçek olan şudur ki bir yapı iletişim ve hareket için bir sahne, bedenin diyalogda olduğu bir rol arkadaşıdır" (BAŞKAYA, DİNÇ, AYBAR, & KARAKAŞLI, 2003) boyutunda bir bakış açısına evirilmiştir. Bunun yanı sıra mekan ve çevresel düzenlemelerin etki ışık, renk, form, doku gibi elemanlarının insanlar üzerindeki psikolojik etkileri araştırmacılar tarafından incelenmiş ve literatürdeki yerini almıştır. Mekan olgusu "insanoğlunun düşünsel, fiziksel ve ruhsal durumuyla anlam kazanan bir yapıyı ifade eder" (SARCAN, 2020, s. 3). Bununla birlikte "Bir tasarımcının elinden çıkmış mekanlar genelde bize nasıl kullanılmaları gerektiği konusunda ipuçları verirler. Onların mekan organizasyonları bazı kullanımları teşvik ederken, bazılarını engeller. Örneğin bir tiyatroda sahne arkasına eğer davetkar değilse gitmeyiz veya bir mahkeme salonunda yargılayanlar tasarımın tanımlanmış bir bölgesinde yer alırlar ve kanunun varlığını garanti ederler. Şayet içine girdiğimiz bir mekan bize gidilecek yön hakkında doğru bir mesaj vermezse, bizim tedirgin ve karışık duygulara sahip olmamız kaçınılmazdır (BAŞKAYA, DİNÇ, AYBAR, & KARAKAŞLI, 2003). Fonksiyonel ve psikolojik mekansal algılar yanı sıra aynı zamanda bütün tasarım öğeleri mekansal imaj da yaratmaktadır. Kahvecioğlu'na göre; "Mekanı oluşturan çeperler, renk, biçim, doku vb. fiziksel özellikler; mekanın anlamsal, simgesel verileri; mekanın faydasal, fonksiyonel özellikleri; mekanın estetik özellikleri gibi özellikler imajın oluşumuna etki eden" (KAHVECiOĞLU, 1998, s. 88) faktörler olduğunu ifade eder.

Kapitalist sisteminin her şeyi metalaştırdığı günümüzde mekanlar, yapılar bu sistemin bir parçası haline gelmişlerdir. Mimari harikaları

olarak tanımlanabilecek mekanların ülke tanıtımları ve turizm gelirleri bağlamında pazarladıkları aşikardır. Her yıl milyonlarca insanın, Eyfel (Eiffel) kulesini, Sidney Opera Evi vb. yapıları ziyaret etmelerinin yanı sıra tarihsel dünya mirası yapıları, mekanları ziyaret ettikleri bilinmektedir. Dolayısıyla çağımızda fonksiyonelliğin yanı sıra çevresel ve mekansal imaj daha önemli hale gelmeye başlandığı özgün ve meşhur tasarımlardan anlaşılmaktadır.

Çevresel düzenlemeler ve mimari yapıtlar özgün ve yaratıcı tasarım ihtiva edebilir ve son derece ilgi çekici olabilirler. Bu yapıtların ve yaşam alanlarının toplumla ve bireylerle bir iletişim dili kurmasına kısacası bir imaj kimliğine ihtiyaç duyulmaktadır. İnceoğlu bu olguyu söyle açıklar; "Herhangi bir nesnenin tek başına değil, ait olduğu ilişkiler çerçevesinde algılandığında bir anlamı olabileceğidir" (İnceoğlu, 2010, s. 105). Daha ötesi "ürünleri işlevlerinden çok, çağrışımları ve sahip oldukları anlamları için satın aldığımız bir ortam yaşıyoruz. Böylece yaşantımıza anlam katıyor, geçerli bir kimlik ediniyoruz" (Batı, 2019, s. 250) Bu bağlamda ilişkileri kurgulamak ve bir kimlik imajı oluşturmak önemli hale gelmektedir. Dolayısıyla mekanların kimlik kazanması için çevresel uyum, toplum ve bireylerle iletişimi tasarlamak vazgeçilmez bir unsur haline gelmektedir. Bu noktada mekanların görsel kimliğini, iletişimi ve estetiğini tasarlamak "Çevresel Grafik" alanı üstlenmektedir .

3. Çevresel Grafik Tasarımı

Düzenleme, sistemleştirme, tanımlama gibi olgular insanoğlunun en yaratıcı buluşu olarak değerlendirilebilir. Bu sayede medeniyetler kurulmuş, mimaride, bilimde, teknolojide, sanatta, ve toplumsal hayatta ilerlemeler yaşanabilmiştir. İnsanoğluna ait bütün kültür varlıkları, bir bellek oluşturmak üzere görsel bir kodlama, sembolleştirme yöntemine başvurmuştur. Günümüze gelindiğinde bu bilgilendirme sembolleri metropol düzenlerinin en önemli unsuru haline gelmenin yanı sıra şehir tasarım kültürünün yerleşmesi, kurumların çevresel uyumla birlikte kimlik oluşturma gibi bakış açılarının gelişmesiyle beraber "çevresel grafik" olgusuna dönüşmüştür. Çevresel Grafik Derneği SEGD yer alan makaleye göre (What is environmental graphic design, 2022) ; Çevresel Grafik düşüncesi ilk olarak "1970 yıllarda SEGD derneği kurucuları tarafından ortaya atıldığı iddia edilmektedir. SEGD Çevresel Grafik Derneği bu yeni anlayışı şöyle tanımlar; "Çevresel Grafik Tasarım (EGD), grafik, mimari, iç mekan, peyzaj ve endüstriyel tasarım dahil olmak üzere, bütün bu alanlarla ilişkili yönlendirme görselleriyle, kimlik oluşturma, bilgiyi iletme ve insanlarda bağ kurma duygusu yaratma, fikrini şekillendirmek üzere birçok tasarım disiplinini kapsayan bir sanat alandır" (What is environmental graphic design, 2022) 1918 de SEGD "Çevresel Grafik Tasarımı" kavramındaki çevresel "Environmental" sözcüğünün bu yeni alanı tanımlamada yetersiz kaldığı vurgulayarak, yerine deneyimsel "experiential" ile değiştirilmesini uygun bulmuştur. Bu düzenlemeye rağmen bütün dünyada "Çevresel Grafik Tasarımı" kavramı daha önce yerleşmiş haliyle kullanılmaya devam edilmiştir. Bu alanda yapılan değişimler ve gelişmeleri Harry Mark şöyle değerlendirmektedir; "Disiplinin tanınması ve gelişimi sürerken bile, "çevresel grafik tasarımın" varlığı göz ardı edilmemektedir" (Mark, 2019), Bu alan çok farklı boyutlar kazanmış olsa da temelinde "grafik" olgusunun yerini ve önemini korumuş olmasıdır. FAIA Bu yeni alanın önemini ise Alsher şöyle açıklar; "Çevresel tasarım, mekanı daha bilgilendirici, gezinmeyi daha kolay ve mekanları ziyaretçiler için de daha akılda kalıcı hale getirme yeteneğine sahiptir" (Alscher, 20222).

4. Bilgilendirme Grafiği ve Çevresel Grafik Kavramları

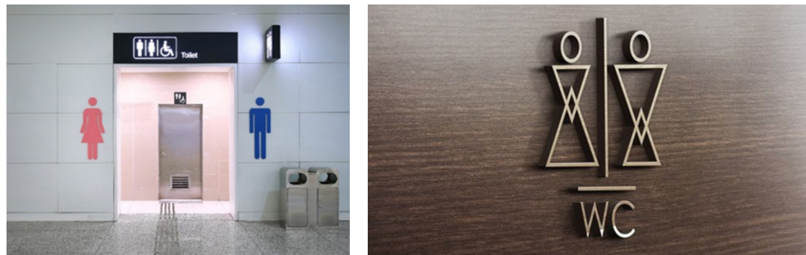
İnsanları bilgilendirmek ve yönlendirmek amacıyla üretilen ve her türlü alana yerleştirilen; tipografi, harita, illüstrasyon, piktogram ve sembol gibi anlatım dili içeren grafikleridir. Bu alanda görselleştirme dillerinden biri olan piktogramlar özellikle önemli bir yere sahiptir. Piktogramlar; nesnelerin, kavramların karmaşadan arınmış, yalın grafik anlatım hali olarak tanımlanabilmektedir. Piktogramın

önemli özelliklerinden biri yalın ve açık anlatımı bağlamında "bin kelimeye bedel" (Heller & Vienne, 2016) olmasıdır. Diğer önemli bir özelliği ise insanların dünya vatandaşı olmaya başladığı günümüzde ortak bir iletişim diline olan ihtiyacı karşılamasıdır. Grafik Tasarımı Değiştiren 100 Fikir adlı kitapta, görsel okur yazarlık (isotype) konusunda kitap yazmış olan Otto Neurath'ın görüşleri şöyle açıklamaktadır; "piktogranlardan, ikonlardan veya sembollerden oluşan izotipin ulusal sınırların ötesine geçen dünyanın ilk evrensel resimsel dili olabileceğine inanmıştır, Neurath'ın Viyana Okulu, erkek ve kadından köpek ve kediye, kamyondan uçağa kadar mümkün olan her görselin siluet haline getirilmiş sembolik temsillerinin basit grafik bir kelime dağarcığına dayanmasıydı" (Heller & Vienne, 2016, s. 96) Dolayısıyla piktogramlar modern çağımızda insanoğlunun vazgeçilmez evrensel dilini oluşturmakta ve yaşamlarını kolaylaştırmaktadır.

Kenti ve mekanları tanıtan bilgilendirme grafikleri "Çevresel Grafik Tasarımı" olgusu oluşuncaya kadar mekanla bütünleşen bir tasarım kaygısında olduğu söylenemez. Bu bilgilendirme grafik tasarımları irdelendiğinde daha çok işlevsellik ve kendi içerisinde estetik kaygı ön planda tutulduğu görülmektedir. Örneğin Şekil 1'de havaalanı yönlendirme işaretleri ve piktogramları işlevini yerine getirdiği anlaşılmakta ancak mekanla uyumu göz ardı edildiği görülmektedir. Şekil 2'de soldaki resimde; WC'deki erkek ve kadın ikonuna bakıldığında sadece işlevsel bir tavırla kullanıldığı ve mekanla bütünleşmesinden bahsetmek pek olası değil. Sağdaki resimde; WC ikonu ise yaratıcı bir tasarımla kurgulanmış olmasına rağmen aynı şekilde çevresel uyumdan bahsetmek zor.

Şekil 1. Havaalanı yönlendirme ve bilgilendirme sistem ve piktogramları Solda: Havaalanı yölendirme işaretleri ve piktogramları
Kaynak: https://www.rgbstock.com/photo/nqjPkS6/airport+pictograms

Şekil 2. WC piktogramları. Kaynak: https://www.constructionplusasia.com/hk/public-toilets-service-improvements-through-technology-application/ https://tr.pinterest.com/pin/365565694756835067

Günümüzde “Çevresel Grafik” alanın gelişmesi ve etkilerinin artmasıyla beraber kentin tasarımları bu yönde yoğunlaşmaya ve artmaya başlamıştır. Çevresel Grafik tasarımları incelendiğinde geleneksel bilgi grafiklerin aksine, disiplinler arası bir tavır geliştirmesiyle beraber fonksiyonel olmasının yanı sıra çevreyle de estetik bir uyumlama, insanla bağ kurma, bellekte bir iz bırakma çabasındadır.

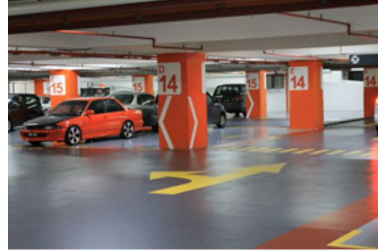
5. Çevre Grafiğinin Kullanıldığı Alanlar

Çevre grafiğinin kullanıldığı alanlar, yaygın kanı Yönlendirme sistemleri, Mekan Giydirme ve Kurumsal Kimlikler, Sergilemeler, Kamusal alanlar olarak kabul görse de teknolojinin gelişimiyle beraber farklı uygulama alanları da ortaya çıkabilmektedir, örneğin Metaverse'ın sanal dünyası gibi.

5.1. Yönlendirme Sistemleri

Yön bulma sistemleri, insanların gideceği mekanları kolayca bulmalarına yardımcı olan sistemlerdir. Yönlendirme sistemleri, bir noktadan diğer bir noktaya ulaştıran problem çözme yöntemleri olmasının yanı sıra mekanı kodlamaktadır. Metropollerdeki, hastanelerin, ofislerin, oto parkların ve meydanlarda yer alan yönlendirme sistemleri, şehir hayatının akışını kolaylaştıran çok önemli işlevlere sahip olarak, hayatın her alanını kuşatmışlardır. Kullanılan tipografi, renk, ikonlar, semboller mekanlarla bütünleşerek onlara bir kimlik kazandırdığı görülmektedir (Şekil 3)

Şekil 3. Yönlendirme sistemleri, Kaynak: https://tr.pinterest.com

5.2. Mekan Giydirme ve Kurumsal Kimlikler

Çevresel Grafik Tasarımında, kurumsal kimliği betimleyen logo olgusu, farklı bakış açısıyla ele alınmaktadır. Burada amaç sadece logoyu belleklere kazımak öncelik değil, daha çok markayla müşteri arasında hoş bir deneyim, bir iletişim köprüsü kurmaktır. Çevresel grafik, kurumun vizyon ve misyonunu yaratıcı bir tavırla, çevreyle uyumlu bir biçimde tasarlar ve sunar.

Şekil 4. Mekan giydirmeler,
Kaynak: https://www.neilwagnercreative.com/environmental, https://tr.pinterest.com

5.3. Dijital Etkileşim Deneyimleri

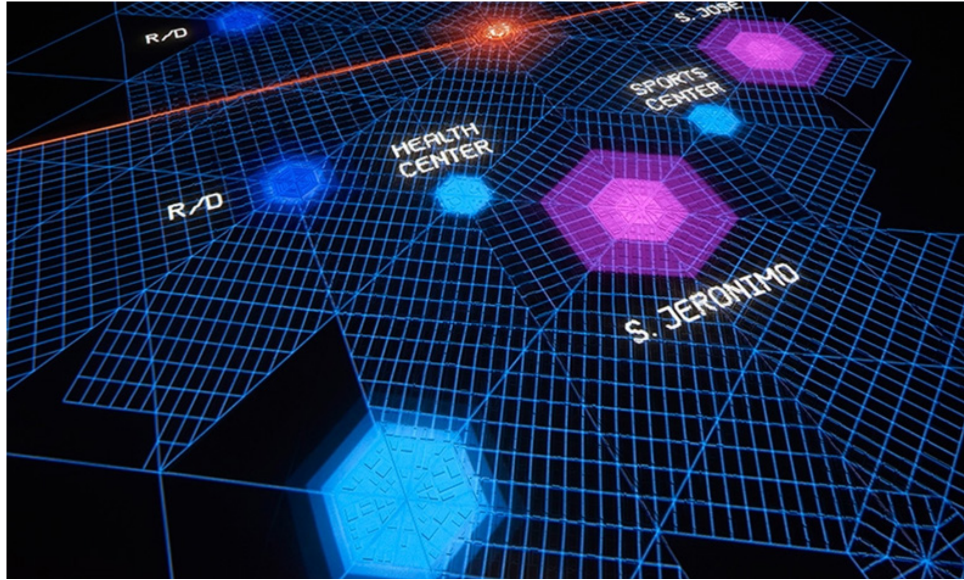
Dijital sistemler, çoğunlukla elektronik araçları işaret ederler. Bunlar LED, duvarlardaki projeksiyon ve LCD monitörler gibi ekranları ifade ederler. Bu dijital sistemler; web sayfaları, videoları, menüleri, resimleri, haritaları ve daha fazlasını görsel ve canlı bir şekilde görüntüleyebilmektedirler. Ayrıca kurumlar canlı yayınlarını, sosyal medya akışlarını, web seminerlerini, hava durumunu ve önemli duyuruları veya değişiklikleri planlamak için dijital sistemleri kullanmaktadır. Dijital sistem yönlendirmeleri, müşterilere, ziyaretçilere veya çalışanlara bilgileri görsel olarak verimli, çekici ve etkili bir şekilde sunmanın önemli bir yoludur.

Şekil 5. Etkileşim grafikleri.
Kaynak: https://www.callisonrtkl.com/services/environmental-graphic-design/

Şekil 6. Etkileşim grafikleri.
Kaynak:https://segd.org/bill-melinda-gates-discovery-center

Şekil 7. Etkileşim grafikleri.
Kaynak: https://segd.org/border-city

5.4. Sergilemeler

Fuarlar ve sergileme alanları kurumların vizyonlarını gösterdiği şov vitrinleridir, bu yüzden sergileme tasarımları hem misafirler hem de kurumlar için son derece önem taşımaktadır. Fuar tasarımlarında giydirmeler, afişler, yönlendirmeler, ledler, yüksek çözünürlüklü ekranlar, ses sistemleri, kiokslar, etkileşimli araç gereçler yer almaktadır. Bütün bu sistemler ziyaretçilere kolaylık sağlarken benzersiz

deneyimler sunmaktadır.

Şekil 8. Sergileme grafiği.
Kaynak: https://tr.pinterest.com/pin/307441112073332783/

5. 5. Kamusal Alanlar

Çevresel grafik tasarım yoluyla, kamusal alanları kullanmak, kitlelere ulaşmanın harika bir yoludur. Çok çeşitli deneysel pazarlama olanakları sunan halka açık alanları çevresel grafik aracılığıyla bir markanın özünü yansıtmak amacıyla, İzleyiciyle bağ kurmak, bilgi iletmek ve etkilemek için çeşitli medya ve materyalleri kullanarak tasarlanır.

Kamusal tasarımları birçok şekilde tasarlanabilir, bu durum alanlara göre değişkenlik göstermektedir. Genellikle mekana uygun anıtlar, yönlendirmeler, totemler, sanat eserleri vb. gibi her türlü yaratıcı buluşla tasarlanabilir. Bu tarz tasarımlar, işlevsellikle beraber mekanları tanımlamakta beraber insanlarla bağ kurarak, akılda kalıcı olmayı sağlamaktadır.

Şekil 9. Kamusal alan objeleri.
Kaynak: https://segd.org/article/what-environmental-graphic-design-egd

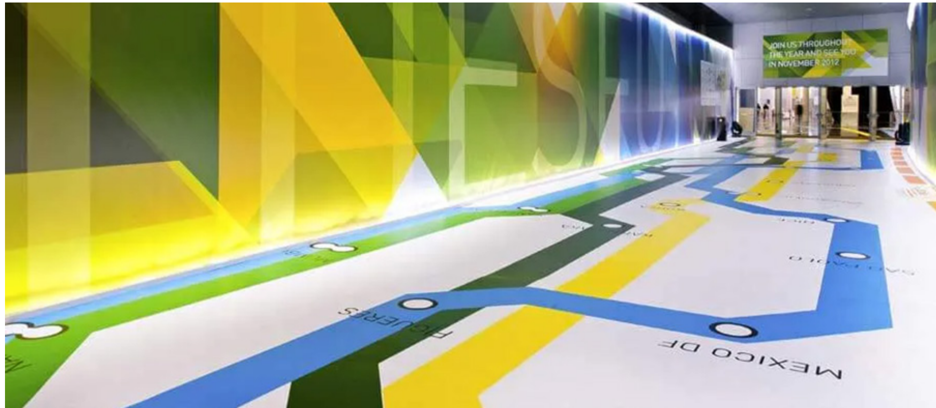

Şekil 10. Kamusal alan yönlendirmeleri Kaynak: https://tr.pinterest.com

Şekil 11. Çevresel grafikler. Kaynak:Üste Solda: https://www.g2.com/articles/environmental-graphic-design Üste Sağda:; https://creativityawards.com/?submission_category=series-environmental-graphics Alta: https://inkbotdesign.com/environmental-graphic-design/

Günümüzde klasik mekansal tasarımlarına, kiokslar, ledler, LCD monitörler ve totemler de eşlik etmektedir. İç mekan tasarımlarında Binanın dışından başlayarak, içerde ise danışmadan başlayarak duvarlardaki renk ve sembol kodlarıyla ziyaretçiyi hedeflediği alana kolay ulaşmasını sağlamaktadır.

Büyük mekanların çevresel grafik uygulamalarının misafirler üzerinde bıraktığı pozitif dönüşlerden etkilenen büyük firmalar bu mekanlardaki satış mağazalarını da çevresel grafikle tasarlamaya yönlenmişlerdir. Dolayısıyla çevre grafiği, makro mekanları aşarak mikro düzeydeki alan tasarımlarına da nüfuz etmeyi başarmıştır. Şekil 12'de Samsonite'ın mekan grafiğinde logo, ışıklandırma ve renklerle kurumsallık vurgularken, aynı zamanda cam mekan düzeniyle de müşterilere şeffaflık ve güven duygusu yaratmanın yanı sıra çevre uyumunu da dikkate aldığı görülmektedir. Şekil 13'te ise bekleme salonu grafiği yer almaktadır. Firma cam ve üzerinde tipografi kullanarak, iletişimde açıklığı vurgularken, yanı sıra kullanılan kelimelerle bir yandan kurum hakkında bilgi verirken de ziyaretçinin bunlarla ilgisini yönlendirerek randevu zamanına kadar vakit geçirmesini sağlamayı amaçlanmıştır. Bu etkileşimle ziyaretçi deneyimi artırılmaktadır.

6. Çevresel Grafiğin Önemi

Çevresel grafik sistemleri ziyaretçilere, çalışanlara rehberlik etmenin yararlı ve kusursuz yöntemlerdir. Çevresel grafikler, kurumsal kimliğe, yaşanılabilir çevre, insana saygı, iletişimi kolaylaştıran ve konforu sağlamak üzere mekanın bütün alanlarını bütüncül değerlendirerek renk, illüstrasyon, tipografi, sembol ve piktogramları kullanarak mekanları tasarlar, Şekil 11.

Şekil 12. Kurumsal kimlik.
Kaynak: https://info.hillpartners.com/blog/what-is-environmental-graphic-design

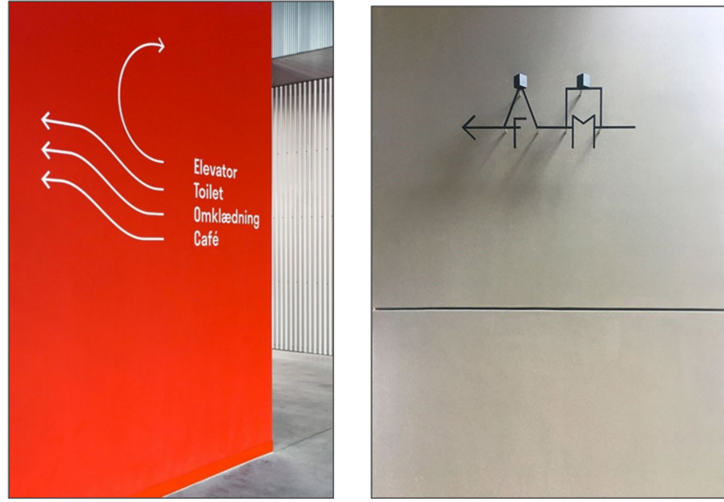
Şekil 13. Kurumsal kimlik.
Kaynak: https://tr.pinterest.com

7. Çevre Grafiğinde Estetik ve Yaratıcı Çözümler

Geleneksel bilgilendirme grafiğinde, iletişimi sağlama fonksiyonuna sahipken, Çevresel Grafik Tasarımında ise; duygusal bağ kurma, mekanla bütünleşme, anıtsal objelerle görsel şov yaratmayı hedefler. Çevre grafiği, stresli büyük ve karmaşık şehir ortamlarını yönlendirme araçlarıyla görselliği yaratıcı bir tavırla buluşturarak insanlar için daha yaşanılabilir çevre haline dönüştürmeyi amaçlar. Bunları gerçekleştirmek için renk psikolojisinden, dijital sistemlerden, formlardan, dokulardan, tipografiden ve en önemlisi mekan unsurlarından yararlanır. Yanı sıra Çevresel Grafik mekan uyumu bağlamında mimari, iç mimari ve endüstriyel disiplinlerden faydalanmayı da ihmal etmez.

7.1. Minimalizm

İletişimi kurmanın en yalın yolu ve yöntemi karmaşa yaratmadan az renkle ve grafik öğelerle görselleştirme yöntemidir. Aşağıdaki mekan içi yönlendirme tasarımında (Şekil 14, soldaki imaj) kırmızı boyalı bir duvar üzerinde yazılara ince çizgisel oklar eşlik etmekte bu şekilde hem mekanla bütünleşen hem de iletişimi ve estetiği ön plana alan bir tasarım ortaya çıkmaktadır. Sağdaki WC imajında ise mekanı gösteren yönlendirme işareti üç boyutlu olarak kadın ve erkeği betimleyen harfler ve formlarla bütünleşen metalik bir biçiminde tasarlandığı görülmektedir. Bu üç boyutlu metalik form altında yer alan bir çizgiyle kompozisyonu dengeleyen taş renkli bir duvarla bütünleşmiştir. Form ve renk olarak minimal bir yaklaşım öne çıkmaktadır.

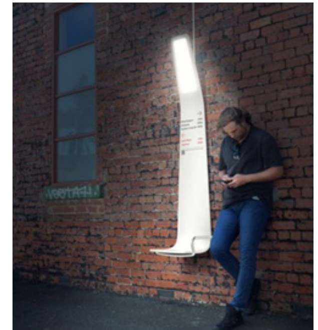
Şekil 14. Minimal çevresel grafikler. Kaynak: https://tr.pinterest.com

7.2. Yaratıcılık

Çevresel Grafik Tasarımları mesajı, şaşırtıcı, meraklandırıcı, oyuncul ve zekâ dolu bir yaratıcılıkla insanlara sunarak iletişimi kurgular. Bunun için her türlü teknolojiyi, objeyi ve çevreyi kullanmaktan çekinmez. Bütün bu kurguları tasarlarken çevre unsuru ihmal edilmez, örneğin aşağıdaki QR kodlu çevresel grafik, QR alanları oyularak yeşil alanla bütünleşmesi sağlanmıştır. Yaratıcı çevresel grafikler, insanlarla mekanlar arasında bağ kurmasını sağlayarak mekanları ve olayları unutulmaz kılmaktadır. Aşağıdaki Çevresel Grafik örnekleri sadece yönlendirme sağlamıyor aynı zamanda ilgi çekici, yaratıcı, hoş bir deneyim sunmaktadırlar.

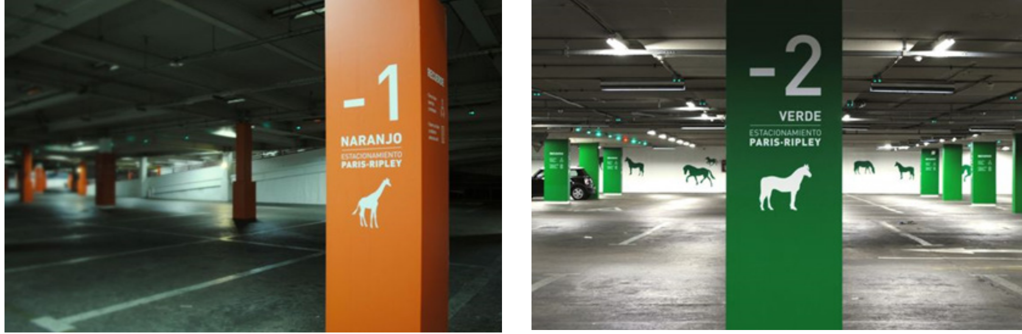
Şekil 15. Yaratıcı çevresel grafikler. Kaynak: https://tr.pinterest.com/

7.3. Çevresel Grafikte Renk

Kandinsky (2010) resim sanatının elinde iki aracın olduğunu birincisi renk, ikincisi ise formdan oluştuğunu ve bu iki olgunun karşılıklı etkileşiminin önemini vurgular. Dahası renk ve formun sayısız varyasyonlarının olduğunu ve bunların bileşkesinden sınırsız etkiler yaratılabileceği ifade eder. Kandinsky, renklerin ruhsallığını şöyle ifade eder; "Çünkü bu duygular, ruhun yalnızca maddi ifadeleri. Sesler gibi renk tonları da çok hassastır ve ruhta, sözcüklerle ifade edilemeyecek kadar ince duygular uyandırırlar (Kandinsky, 2010, s. 92)". Ayrıca Kandinsky Sanatta Ruhsallık Üzerine adlı kitabında rengin psikolojik, duygusal, bireysel ve kültürel kodlarını da irdelemektedir. Benzer duygu ve etki yaratmak üzere grafik sanatının bütün dallarında olduğu gibi Çevresel Grafik Tasarımında da rengin psikolojik, kültürel, yerelsellik, evrensellik gibi renk kodlarını başarıyla kullanmaktadır. Örneğin müze yönlendirmeleri kahverengiyle; otoyollar, otobanlar yeşil ya da mavi renkleriyle kodlanmışlardır. Çevresel grafik, renk kodları dahil, dikkat çekmek, yönü işaret etmek ya da hafızada kalıcılığı artırmak üzere tasarımlar, mekanlar renkle kodlanırlar. Örneğin hastanelerin, avm'lerin otoparkları hatırlamayı kolaylaştırmak üzere her bir katı farklı renkle kodlanır. Şekil 16'ya bakıldığında -1 ve -2 otoparkın renk kodunun yanı sıra hatırlamayı kolaylaştırmak amacıyla at ve zürafa sembollerinin de kullanıldığı görülmektedir.

Çevresel grafikte vurguyu artırmak amacıyla renkleri doygunluğu yüksek bir oranda kullanılır. Bununla birlikte mekanları güzelleştirmek kimlik kazandırmak amacıyla da renkler kullanılabilmektedir.

Şekil 16. Çevresel grafik renk örnekleri. Kaynak:https://tr.pinterest.com/

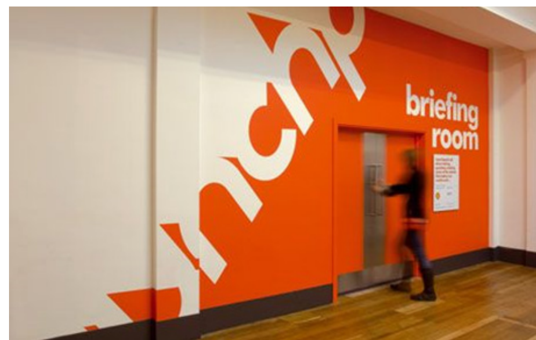

Şekil 17. Çevresel grafik renk örnekleri. Kaynak: https://www.dezeen.com/2019/10/16/re-public-hafnia-hallen-sports-centre-design/

7.4. Çevresel Grafikte Tipografi

Tipografi mekanları, kurumları, yönleri tanımlamanın yanında çevresel grafikte birer mekan şekillendirici olarak işlev yüklenmektedir. Tipografik bina giydirmeleri yapılara özgün bir kimlik, estetik bir görsellik ve bir doku kazandırılmaktadır. Yanı sıra yaratıcı tipografik uygulamalar bireylerde güçlü bir hatırlatma duygusu oluşturabilmektedir.

Şekil 18. Çevresel Grafikte tipografi örnekleri. Kaynak::https://tr.pinterest.com/

Sonuç

Çevresel grafik, yönlendirme sistemleri, sergileme alanları, mekan giydirme ve kurumsal kimlikler, kamusal alanlar ve dijital etkileşim deneyimleri alanlarında çalışmalarda bulunur. Çevresel alanlarda kullanıldığı düşünüldüğünde mimari, iç mimari ve endüstriyel disiplinlerle etkileşimli olduğu görülmektedir.

Çevresel grafikler, mekanla uyumlu biçimde tasarlanmaktadırlar.

Çevresel grafikler yönlendirme gibi fonksiyonel bir işlev yüklenmesine rağmen asıl hedef bireylere bilgi aktarırken mekanla bir bağ kurmasını, güvende hissetmesini sağlamayı amaçlar.

Çevresel grafikler, renkle kodlama yaparken aynı zamanda farklılaştırma, hatırlatma ve estetik bir görsellik kazandırır.

Tipografi unsuru bir yandan bilgilendirmeyi sağlarken diğer yandan ise mekanlara özgünlük, kimlik ve estetik bir yapı ortaya koyar.

Çevresel grafik tasarımları, yaratıcıdır, bir yandan bilgilendirirken diğer yandan hatırlamayı kolaylaştırmak için oyuncul bir tavır sergiler, dahası mekanın birey üzerinde etki bırakmasını, duygusal bağ oluşmasına yardımcı olmaktadır.

KAYNAKÇA

Alscher, D. (20222, 6 2). Environmental-graphic-design. www.g2.com/articles/:

BAŞKAYA, A., DİNÇ, P., AYBAR, U., & KARAKAŞLI, M. (2003). MEKANSAL İMAJ ÜZERİNE BİR DENEME. Gazi Üniv. Müh. Mim. Fak. Der. , Vol 18, No 2, 79-94.

Batı, U. (2019). Reklamın Dili. İstanbul: Alfa Basım Yayım.

Heller, S., & Vienne, V. (2016). Grafik Tasarımı Değiştiren 100 Fikir. İstanbul: Literatur Yayıncılık.

İnceoğlu, M. (2010). Tutum Algı İletişim. İstanbul: Beykent Üniversitesi.

Kahvecioğlu, H. (1998). Mimarlıkta İmaj: Mekansal İmajın Oluşumu Ve Yapısı Üzerine Bir Model. İstanbul.

Kandinsky, W. (2010). Sanatta Ruhsallık Üzerine. İstanbul: Altıkırkbeş Yayın.

Mark, H. (2019, 3 12). What is Environmental-Graphic Design. https://rsmdesign.com: https://rsmdesign.com/news/what-is-environmental-graphic-design-part-1-the-name-is-confusing adresinden alındı

Sarcan, A. (2020). Modern Resim Sanatında Soyut Mekan Kurguları Ve Mekansal Kavrayışa Dair Sorgulamalar.

What is environmental graphic design. (2022, 6 2). https://segd.org/: https://segd.org/article/what-environmental-graphic-design-egd adresinden alındı

URL 1-https://www.g2.com/articles/environmental-graphic-design adresinden alındı